

İSTATİSTİK

4. Ki-Kare (χ^2) Testi

Ki-Kare Testi Ne İçin Kullanılır?

1. Sayısal olmayan (kategorik veya sıralı) iki değişken arasında bir ilişki olup olmadığını anlamak istediğimizde (BAĞIMSIZLIK TESTİ),
2. Bir veri kümesinin belirli bir istatistik dağılımına uyup uymadığını anlamak istediğimizde (İYİ UYUM TESTİ),
3. İki yada daha fazla örneklemin aynı ana kütleden çekilip çekilmediğini anlamak istediğimizde (HOMOJENLİK TESTİ)

Ki-Kare testi kullanılır

Ki-Kare Testlerinde Hipotezler

▶ BAĞIMSIZLIK TESTİ:

- ▶ H_0 : İki değişken arasında ilişki yoktur
- ▶ H_a : İki değişken arasında ilişki vardır

▶ İYİ UYUM TESTİ:

- ▶ H_0 : Veri kümesi iddia edilen istatistik dağılımına uyar
- ▶ H_a : Veri kümesi iddia edilen istatistik dağılımına uymaz

▶ HOMOJENLİK TESTİ:

- ▶ H_0 : İki veri kümesi de aynı örneklemden çekilmiştir
- ▶ H_a : İki veri kümesi farklı örneklemelerden çekilmiştir

Ki-Kare Testi Nasıl Uygulanır

- Verilerin gözlemlenen ve beklenen değerleri hesaplanıp KONTENJANS Tablosunda gösterilir. Herhangi bir hücrenin beklenen değeri 5'ten küçük olmamalıdır!
- Kontenjans tablosundaki her bir hücre için Ki-Kare değerine katkısı hesaplanır $[(G-B)^2/B]$. Daha sonra bu değerler toplanarak Ki-Kare değeri bulunur.
- Bulunan toplam değer, belirlenen serbestlik derecesi $[sd=(\text{satır}-1) \times (\text{sütun}-1)]$ ve anlamlılık seviyesine ($\alpha=0,05$ veya $\alpha=0,01$) göre Ki-Kare tablo değeri ile karşılaştırılır.
- Hesaplanan değer tablo değerinden büyükse H_0 reddedilir (değişkenler arası ilişki vardır).

Kontenjans Tablosu

- ▶ İncelenen iki değişkenin farklı kategorilerine düşen gözlenen frekansların yazıldığı satır ve sütunlardan oluşan bir tablodur. İki değişkene ait kategoriler satır ve sütunlarda gösterilir. Hücrelerde ise o kategorilere ait gözlemlenen ve beklenen değerler yazılır.
- ▶ Örneklem gözlemlerini sınıflandırmak için kullanılır
- ▶ Çapraz tablolar olarak da adlandırılır

χ^2 Bağımsızlık Testi

Ki-Kare testi:

$$\chi^2 = \sum \frac{(f_g - f_b)^2}{f_b}$$

■ burada:

f_g = r x c tablosunda belirli bir hücrede gözlemlenen frekans

f_b = H_0 doğruysa beklenen frekans

χ^2 r x c tablosu için χ^2 nin serbestlik derecesi $(r-1) \times (c-1)$

Beklenen Hücre Frekansları

- Beklenen hücre frekansları:

$$f_b = \frac{\text{Satır toplamı} \times \text{Sütun toplamı}}{n}$$

burada:

satır toplamı = Satırdaki bütün frekansların toplamı

sütun toplamı = Sütundaki bütün frekansların toplam

n = toplam örneklem büyüklüğü

Karar Kuralı

► Karar Kuralı

$$\chi^2 > \chi^2_{\dagger} \text{ ise } H_0 \text{ red, değilse kabul}$$

Örnek

- 200 öğrenci ve tercih ettikleri aktiviteler

Sınıf	Aktivite			Toplam
	Gezi	Spor	Eğlence	
1	24	32	14	70
2	22	26	12	60
3	10	14	6	30
4	14	16	10	40
Toplam	70	88	42	200

Örnek

► Test edilecek hipotez

H_0 : Tercih edilen aktivite ve devam edilen sınıf bağımsızdır

H_1 : Tercih edilen aktivite ve devam edilen sınıf bağımlıdır

Örnek: Beklenen Hücre frekansları

Gözlemlenen:

Sınıf	Aktivite			Toplam
	Gezi	Spor	Eğl.	
1	24	32	14	70
2	22	26	12	60
3	10	14	6	30
4	14	16	10	40
Toplam	70	88	42	200

Bir hücre için örnek:

$$f_b = \frac{(sat\_top) \times (sut\_top)}{n}$$
$$= \frac{30 \times 70}{200} = 10.5$$

H_0 doğru iken beklenen hücre frekansları

Sınıf	Aktivite			Toplam
	Gezi	Spor	Eğl.	
1	24.5	30.8	14.7	70
2	21.0	26.4	12.6	60
3	10.5	13.2	6.3	30
4	14.0	17.6	8.4	40
Toplam	70	88	42	200

Örnek: Test İstatistiği

► Test istatistiğinin değeri:

$$\begin{aligned}\chi^2 &= \sum \frac{(f_g - f_b)^2}{f_b} \\ &= \frac{(24 - 24.5)^2}{24.5} + \frac{(32 - 30.8)^2}{30.8} + \dots + \frac{(10 - 8.4)^2}{8.4} = 0.709\end{aligned}$$

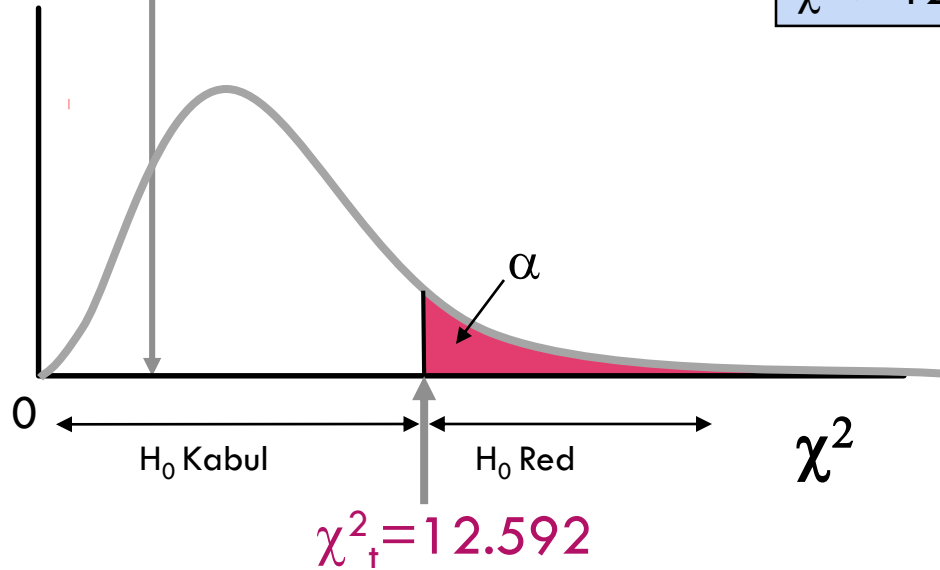
$\alpha = 0.05$ ve $(4 - 1)(3 - 1) = 6$ serbestlik derecesi için $\chi^2_{\alpha} = 12.592$

Örnek: Karar ve Yorum

Test istatistiği $\chi^2 = 0.709$, $\chi^2_t = 12.592$ (s.d. = 6)

Karar kuralı:

$\chi^2 > 12.592$ ise, H_0 red, değilse H_0 kabul

Burada,

$\chi^2 = 0.709 < \chi^2_t = 12.592$,

Dolayısıyla H_0 kabul

Sonuç: tercih edilen aktivite ile devam edilen sınıf arasında bir ilişki olduğuna dair $\alpha = 0.05$ seviyesinde yeterince kanıt yoktur